

Ve všem nás podporuje Pan, a ve všem nám pomáhá jako Slovek právě tak jako Bůh. Hřichy nám odpouští jako Bůh, nechtějí nás poznamenat uší jako Slovek. A pochopitelně je Slovek Bohu milý, neboť je přece jeho stvořením. Všechno ostatní Bůh stvořil svým mocným slovem, Slovek však stvořoval svou vlastní rukou a účastěku své vlastní bytosti. Bohem je tedy Slovek milován. Neboť jakpak by neměl být milován ten, k němuž bylo sesláno jednoznačné Slovo z ústa Otce? Děkaroni nechtějí, je to Pan, který výslovně zná se k tomu a říká: „Já v nich a vy ve mně, aby dokonán byli v jedno a aby poznal svět, že já jsem miloval, jakožs mne miloval“ (Jan 17,23-Kral.).

Klemens Alexandrijský: De magistro 1,7. Ptel. Z. Kučera.

Od Boha máme, že jsme živoči

Salomoun praví v knize Žalmů: „Nebude-li Hospodin stavět domů, nadarmo usilují ti, kteříž stavějí jej. Nebude-li Hospodin osiřhati města, nadarmo bdi strážný“ (Ž 127,1-Kral.). Tím nás Salomoun nechce odrazovat od stavění domů nebo nás přesvědčovat, abychom nedávali pozor na zabezpečení sídla naší duše, nýbrž jen zdůraznit, že všechno, co je postavené bez Boha a co jím není střeženo, je stavěno zbytečně a zabezpečeno bezvýsledně.

Protože lidská vůle k dosažení cíle a běh těch, kteří obrázně vyjádřeno – jsou zavedníky, není dostatečující, aby uchvátití cenu za vítězství vyššího povolání Božího v Ježíši Kristu – neboť jenom za přispění Božího tyto věci dojdou naplnění – proto je po pravu řečeno: „A tak tedy není na tom, kdož chce, ani na tom, kdož běží, ale na Bohu, který se smilovává“ (Ř 9,16-Kral.).

Náš dokonalost se nedosáhne bez našeho nějakého přispění, avšak Bůh přitom činí nejvíce. Neškodí více je to, co dělá Bůh, než to, co děláme my. Dojde totiž na tato slova: „Bůh zajišťé jest, kterýž působí ve vás i chění i skutečné činění“ (Filip 6,13). Tu někteří říkají: Jestliže je chění od Boha i činění od Boha, tu je také od Boha rozhodnutí, jestliže chceme zle a činíme zlé, jestliže však toto plati, pak nejme svobodni. A dále: Jestliže chceme lepší a činíme ještě vyčtečnější – a chění a činění jest od Boha -, pak to nejme my, kdož činíme lepší, je to jen zdánlivé, že jsme to učinili, avšak Bůh to způsobil, a tak v tom nejme svobodni.

Na to jest třeba odpovědět, že apoštol na tom místě nefká: chění zlého jest od Boha nebo chění od Boha jest od Boha, a podobně působení lepšího nebo horšího, nýbrž obecné chění a obecné činění. Neboť tak jako máme od Boha, že jsme živé bytosti a jsme lidé, pak máme i to od Boha, že obecné chceme – jestliže to tak smím vyjádřit – a obecné se v nás v duchu něco pohne.

Od Boha máme, že jsme živoucí, že se v nás něco v duchu pohne, abychom například těmito určitými údy – rukama nebo nohama – hýbali, a přeci by nebylo po pravdě řečeno, že máme od Boha toto určité jednání: bit, zabít, krást cizí, nýbrž od Boha jsme obdrželi obecnou schopnost, aby se v nás v duchu něco pohadlo, my však užíváme tuto schopnost pohnutí buď k dobrému, nebo ke zlému. A tak máme i činění, jež z nás vytváří živé bytosti, od Boha a máme i chění od Stvořitele, my však používáme chění směřem k lepšímu, nebo k protikladnému.

Origenes: De principis 3,1,19. Ptel. Z. Kučera.

Člověk se má plně oděvat Bohu

Jestliže apoštol říká: „Zdali hřešit nemá moci nad hřímou, aby z jednostejného truple udělal jednu nádobu ke cti, a jinou k potupě“ (Řim 9,21), tu si nemyslí, že Pavel toto řekl, aby prokazoval, že Slovek nemá svobodnou vůli, jež je mu dána stvořením. Nikoli, tím chtěl jasně vyjádřit, že Bůh je ve svém nakládání svobodný, a proto může být rozličné. Zde tedy nechce nic jiného dosáhnout, než posluhače přesvědčit, že se musí plně oděvat Bohu a vůbec se nesmí tázat po důvodech Božho nakládání. Neboť – tak jako hřešit – chce říci – formuje se stejně hmoty, co sám chce, aniž by mu někdo odporoval, tak se také nepřejí a nelámej si hlavu, když vidíš, jak Bůh lidí, kteří jsou stejného plemene, jedny trestá, jiné odměňuje. Nýbrž se v pokorné modlitbě skloň a chovej se jako hlina, jako se podvoluje ruce hřešitě, podvol se také vůli Boží, jestliže s sebou nakládá tak, či onak.

Nečini to bez svých dobrých důvodů, i tehdy, když se ti zdá, že jde o náhodu a kde nemůžeš prohlédnout tajemství jeho moudrosti. Ty totiž přiznávaš hřešití právo formovat ze stejné hmoty rozličné a nic mu nepřikazuješ, od Boha bys však chtěl, aby ti skládal údy, jak odměňuje, či trestá. Ty mu nepřiznávaš, že ví, kdo je hoden toho, či onoho, nýbrž požaduješ, aby všechna hmota – neboť je stejně podstaty – musela mít stejné určení. Copak je to za počestlost? Ono totiž také není odvislé od hřešitě, aby ze stejné hmoty se udělalo uslechtilé, či neuslechtilé, nýbrž od použití, jež konají majitelé nádob, tak i v tomto případě vše odvisí od použití svobodné vůle.

Jan Zlatoustý: Koncentiář k listu Řimanům 17,8. Ptel. Z. Kučera.

Tajemný hlas

Když pak z tajemné hlubiny mého tak nepřátelého rozjímání vynořila se všechna má nahromaděná bída před znak mého srdce, propukla ohromná bouře, doprovázená nesmírným přivalem slzí, a abych mu dal volný průchod se vším jeho vzlykotem, oddálil jsem se od Alipia. K pláči zdála se mně být vhodnější samota a odešel jsem tak daleko, že mně jeho přítomnost nemohla překážeti. Tak bylo se mnou a on to poznal, neboť promluvil jsem tuším něco, odchýlčaje, hlasem plným slzí. Tak jsem odešel. On zůstal pln úžasu na místě, kde jsme seděli. Já pak klel jsem pod jediným stromem říkovým – nevím ani jak – dávaje volný průchod svým slzám, které se proudy vypyřštily z mých očí jako Tobě příjemná obět'. A mnoho jsem řekl Tobě, ne sice tvými slovy, ale v tomto smyslu: „Ale Ty, Hospodine, dokavád? Dlouho-li, Pane, budeš na mne se hřešit? Nevzpomínej nepřavosti našich starých“ (Žalm 6,4, 12,1; 78,8). Neboť cítil jsem, že mne dosud svírají, a vzlykal jsem v žalostném nátku: „Jak dlouho ještě? Jak dlouho? Zítřa a opět zítřa? Proč ne nyní? Proč nemá ještě této hodiny být konec mé hanbě?“

Tak jsem mluvil a plakal v přechořké lhosti svého srdce. A aj, že souseďního domu slyším hlas, jako hocha nebo dívky, jež zpívají často opakuje: „Vezmi, čiti Vézmi, čiti!“ Ustnul jsem a zmněiv tvář svou počal jsem usilovně přemýšlet, zda děti při některé hře nezpívají něco podobného; nemohl jsem si vzpomenouti, že bych kdy něco podobného slyšel. A poláctv proud slzí, vsal jsem, nic jinak si to nevykládaje, než že Boží rozkaz mně nadržuje otevřítí Pismo a čísti to místo, na které připadnu. Slyšel jsem totiž o Antoninovi, že náhodou přišed do chrámu, když se četlo evangelium, na sebe vztahoval slova, která se právě četla: „Jdi, prodej co máš a dej chudým, a budeš mít poklad v nebi, a pojď a následuj mne“ (Mat 19,21), a že tímto napomenutím se hned k Tobě obrátil. Co nejkvapněji jsem se vrátil na to místo, kde seděl Alipius, neboť tam jsem položil knihu apoštola při svém odchodu. Uchvátit jsem ji, otevřel a mlčky četl hlavu, na kterou nejprve padly mé oči: „Ne v hodování a opilství, ne v smilstvu a nestydatostech, ne ve svárí a závisti, nýbrž obce se v Pána Ježíše a nemějte péče o tělo tak, aby povysávaly chůče“ (Řim 13,13). Nechtěl jsem dále čísti a nebylo toho třeba, neboť dočtením posledních těchto slov vzešlo světlo jistoty v mém srdci a rozpýlilo všechny temnosti mých počelbybnosti.

Augustin: Confessiones. Kniha osmá. Hlava XII. Ptel. Z. Kučera.

II.2. VZNIK A VÝVOJ KARLOVY UNIVERZITY

1. Založení univerzity v Praze (1348)

Pozdější Universitas Carolina Pragensis, pro svoji důstojnost vyslovovaná jedním dechem s Paříží, Bolognou a Oxfordem, představovala nejstarší studium generale v prostoru severně od Alp a východně od Rýna v prostoru Evropy. Jako matka pěti středověkých univerzit a pěti novověkých, společenství a instituce,